

הזוהר של שלום

מאת יהודה ליבס

הקדמה

ראשית מפעליו קנה גרשם שלום לעצמו את שלושת כרכי הזוהר, והוא נער בן שבע עשרה שנה העומד לפני לימודיו האקדמיים בשדה המתמטיקה, כשאך עניין עמום בקבלה החל להנץ בלבו לראשונה.¹ מאז (משנת תרע"ה) ועד יום מותו (בשנת תשמ"ב) לא מש ספר הזוהר הזה מעל שולחנו, והוא הגה בו וחקר כפי שלא עשה כל חוקר לפניו. ובשעה שקרא ולמד, חקר ולימד, נהג לכתוב לעצמו את הערותיו בגיליון הספר. לימים מלאו שולי הספר בהערות, ואלה לא אמרו די. כשראה זאת שלום, שהיה איש מסודר ומאורגן (שקורין יקה) ואוהב ספר (או ביבליופיל), מסר את הזוהר שלו לכורך שפירקו וכרך לסירוגין דפים ריקים בין דפיו. מכאן ואילך יכול היה שלום לרשום בניחותא בדפים הריקים את הערותיו הנוגעות לדפים שממולם, כשהוא מסמן בגוף הטקסט את מקומה של ההערה. אומנם חלק מדפים ריקים אלה מלאו אף הם, ושלום הוסיף והכניס בין הדפים פתקאות ורשימות.

את הספר הזה, הזוהר הפרטי של שלום, ששימש אותו בעבודתו וליווה אותו בדרכו, מגישה הוצאת מאגנס בצורת פקסימיליה לאוהבי הזוהר ולמוקירי שלום. כאן ימצא הקורא מול כל עמוד את הערותיו של שלום בדפים המסורגים, ובסוף כל כרך את הפתקאות שנמצאו בין הדפים. על

¹ ראה: גרשם שלום, מברלין לירושלים, תל אביב תשמ"ב, עמ' 125. אין ספק שמדובר בעותק שלפנינו, שכן בשער של כרך ב ושל כרך ג כתב שלום בכתב ידו: 'גרשם איש שלום תרע"ה'. הכינוי 'איש שלום' במקום 'שלום', שלא מצאתיו אלא כאן בלבד, קשור כנראה בפעילות האנטי מלחמתית ששלום עסק בה באותה עת, ובעטיה גורש מבית הספר.